

Werken aan competenties door Kies Actief

1. Vooraf

Deze korte handleiding heeft als doel om een aantal aanknopingspunten te bieden voor het werken aan de competenties uit de Kies Actief toolkit. De doelgroep is in eerste instantie de begeleider van de lerende / zich ontwikkelende student of leerling, die in dialoog samen bepalen op welke manier bewust aan de ontwikkeling van competenties kan worden gewerkt.

Het belangrijkste om daarbij in gedachten te houden is dat er meer manieren bestaan om competenties te ontwikkelen. De aanwijzingen die hier worden gegeven zijn dan ook geen voorgeschreven methode, maar kunnen handig zijn, als deze passen in de begeleiding van leerlingen en studenten. Dat ondersteunt ook het doel van de Kies Actief toolkit: het nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen (studie)loopbaan.

2. Competenties van de Kies Actief toolkit

In de basismodule van de KAt zijn 6 competenties opgenomen die in algemene zin van toepassing zijn in het hbo. Dat betekent dat de student ze bij elke opleiding in meer of mindere mate wel tegenkomt. Dat betekent ook dat elke student ze alle 6 tot op zeker niveau moet beheersen om succesvol te kunnen zijn in een hbo-opleiding. De competenties zijn in de basismodule van de toolkit opgebouwd uit twee delen en vervolgens ook weer uit een aantal deelaspecten. Ieder deelaspect is aan bod gekomen in minimaal twee vragen per competentie. Hieronder staan per competentie die deelaspecten bij elkaar.

Communiceren en taal	
<i>Zender</i>	<i>Ontvanger</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Bedoeling onder woorden brengen • Het bewust zijn van non-verbale taal • Presenteren • Feedback geven • Eigen mening geven • Een tekst maken • Correcte spelling / zinsbouw gebruiken 	<ul style="list-style-type: none"> • Samenvatten of de kern van wat er is gezegd • Belangrijkste uit een tekst halen / een tekst begrijpen • Met feedback omgaan
Samenwerken	
<i>Deelnemen aan het groepsproces</i>	<i>Zorgdragen voor het groepsproduct of -resultaat</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Initiatief nemen • In groepsverband werken • Voorbereiden op een groepsbijeenkomst • Rollen vervullen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tot gezamenlijk resultaat komen in groepswerk • Bijdragen aan resultaat • Eigen bijdrage geven • Ideeën inbrengen
Analyseren en rekenen	
<i>Talige informatie</i>	<i>Kwantitatieve informatie</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Hoofd- en bijzaken onderscheiden • Logische verbanden leggen • De gevolgen overzien van een voorstel • Raadplegen en interpreteren van diverse bronnen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tabellen en grafieken interpreteren • Gegevens in tabel, grafiek, of schema weergeven • Rekenen • Een gevoel voor orde-grootte van getallen hebben
Probleemoplossen	
<i>Algemene probleemaanpak</i>	<i>Probleemaanpak in probleem-oplossings-fasen</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Systematisch werken en stappenplan maken • Probleem aanpakken of uitstellen • Alleen of met anderen oplossen • Onderbouwde ideeën en suggesties geven • Een actieve rol spelen • Gebruik van bestaande strategieën en expertise 	<ul style="list-style-type: none"> • Probleem en doel onderscheiden • Probleem begrijpen • Opsplitsen in deelproblemen • Oorzaken van het probleem zoeken • Systematisch gegevens verzamelen • Tussen oplossingsmogelijkheden kiezen • Reflecteren over de aanpak

Methodisch handelen	
<i>Taakgericht handelen</i>	<i>Plannen en organiseren van de studie</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Bewaking van de taakuitvoering • Volgorde van de taken organiseren • Tijd schatten voor een taak • Systematisch aanpakken • Planning bijstellen • Flexibiliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Studieplannen en uitstelgedrag • Begrijpen van / omgaan met de leerstof / omgaan met een opdracht
Zelfstandig leren	
<i>Zelfregulatie</i>	<i>Reflecteren</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Zelf of samen met anderen doel en aanpak bepalen • Zelf goed kunnen inschatten van een opdracht of leerstof • Zelf doelen bepalen en realiseren • Volhouden en doorzetten ondanks problemen • Zelf de studievoortgang bewaken • Zelfvertrouwen hebben en op anderen vertrouwen bij het leren 	<ul style="list-style-type: none"> • Eigen leergedrag concreet benoemen • Eigen functioneren zelf kritisch bekijken of eigen eerder uitgevoerde activiteiten zelf kritisch bekijken

3. Aan de slag

Competentieontwikkeling is een kwestie van doen. Niet in het wilde weg aan de slag gaan, maar eerst de leerling/student laten vaststellen wat zijn sterke en zwakke kanten zijn. Daarna komt het besluit van waaruit de leerling/student te werk wil gaan. Wil hij zijn kwaliteiten inzetten en van daaruit zijn ontwikkeling vorm geven, of gaat hij zich richten op zijn zwakke/ ontwikkelkanten. Dit is een heel belangrijke keuze.

Met behulp van de KAt heeft de leerling/student een overzicht gemaakt van hoe hij zichzelf op dit moment beoordeelt op een aantal competenties. Hopelijk heeft hij ook aan mensen in zijn omgeving gevraagd hem op het gebied van een/ meerdere/ alle competenties te beoordelen. De volgende vragen kunnen in de begeleiding van dienst zijn:

- **Aan welke competentie wil je werken?**
- **Ken jij concrete situaties uit de afgelopen twee weken waarin een of meer van de aspecten deze competentie aan de orde was?**
- **Kun je de situatie beschrijven? Wat deed jij?**
- **Wat zou je willen doen? Welke mogelijkheden zijn er nog meer?**
- **Zou je met een of meer van de dingen die je zou willen doen, de komende twee weken aan het werk willen gaan? Kun je hierbij uitgaan van je sterke punten?**
- **Welke mensen, welke hulpmiddelen kunnen je hierbij van dienst zijn?**
- **Wanneer is het klaar?**
- **Met welk resultaat ben je tevreden?**

4. En hoe verder?

Met de uitkomsten van het begeleidingsgesprek moet de leerling/student verder. Dat betekent dat er afspraken zijn over doelen en vervolgvactiteiten en dat er een vervolgspraak is gemaakt. Als laatste is de rolverdeling vastgelegd: de leerling/student voert activiteiten uit en de begeleider blijft geïnteresseerd en houdt zo nodig de vinger aan de pols.